

Documents d'Anàlisi Geogràfica

53

NORMES PER A LA TRAMESA D'ORIGINALS

1. Els articles tramesos a la revista hauran de ser originals. Caldrà enviar-los electrònicament a: revista.dag@uab.es, sense identificar-ne l'autor o l'autora en el nom de l'arxiu, per assegurar l'anonimat quan s'envii als censors i a les censors. Quan no es disposi d'accés a correu electrònic, es pot fer arribar l'original i dues còpies en paper, així com el text en suport magnètic, per correu postal a: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Espanya.

Els articles s'han de mecanografiar en qualsevol dels processadors de text habituals (per a PC o per a Macintosh) a doble espai, font Times 12, en format de paper DIN A4 i amb una redacció clara i entenedora. Es deixarà prou marge a l'esquerra per poder-hi fer anotacions i amb numeració correlativa a l'angle superior dret. Els articles no podran superar les set mil paraules, inclosos el text, tot el material gràfic, les notes i la bibliografia. Als articles dirigits a la secció «Estats de la qüestió i documentació» no hi haurà més de quatre mil paraules. Les ressenyes no superaran les mil cinc-cents paraules. En un full separat del text de l'article, s'hi farà constar la informació següent: títol de l'article, nom complet i cognom o cognoms de l'autor o l'autora, professió, adreça postal professional i adreça electrònica, telèfon i/o fax. A l'inici de l'article, hi constarà un resum de 150 paraules en català, castellà, anglès i francès, i entre tres i cinc mots clau en les quatre llengües esmentades, que permetin classificar l'article i identificar-lo. La redacció de DAG donarà facilitats per completar el procés de traducció al català quan sigui necessari.

Excepcionalment, la revista acceptarà articles en anglès a criteri del Consell Editor.

2. Per a les **referències bibliogràfiques**, caldrà atènyer-se als aspectes següents:

Les al·lusions a autors en el text aniran normalment acompanyades d'una referència afegida a continuació entre parèntesis (cognom de l'autor, any de publicació i, eventualment, la pàgina); en el cas d'una citació textual, a continuació del text, s'hi afegirà aquesta referència entre parèntesis, que inclourà necessàriament la pàgina.

3. Al final de l'article, s'hi inclourà, per ordre alfabètic, una **bibliografia** amb les referències completes que permetin identificar els treballs. Per tant,

a) quan es tracti d'un llibre:

Autor, cognom amb majúscula, nom sencer; any de publicació entre parèntesis; títol del llibre en cursiva; lloc d'edició; editorial.

b) quan es tracti d'un article:

Autor, cognom amb majúscula, nom sencer; any de publicació entre parèntesis; títol de l'article entre cometes; títol de la revista en cursiva; volum i número; pàgines inicial i final.

c) quan es tracti d'una pàgina web:

referència completa de la pàgina consultada i data de la consulta.

Convé d'evitar les notes o reduir-les al mínim, numerar-les i posar-les sempre a peu de pàgina. Per a les al·lusions i citacions, cal observar els mateixos criteris que a la resta del text.

4. Les **taules** —l'única denominació utilitzada per a tota mena de quadres, relacions estadístiques, etc.— aniran numerades en xifres aràbigues i estaran inserides en el text, on s'haurà de fer una referència explícita a aquestes.

5. Les **il·lustracions** també han d'estar referenciades en el text i han d'atendre les indicacions següents:

a) Les fotografies han de ser enviades en format .jpg amb la mínima compressió. La mida mínima ha de ser de 10 x 15 cm i 300 ppp.

- b) Tots els gràfics han d'incloure el títol, la llegenda i la font.
- c) Tots els mapes han d'incloure el títol, la llegenda, la font, l'orientació i l'escala gràfica.

Totes les il·lustracions han de ser en blanc i negre. La publicació en color només s'admetrà excepcionalment i amb el cost afegit a càrrec de l'autor o de l'autora, prèvia presentació de supòsit.

6. La Redacció es reserva el dret de retornar els articles que no compleixin aquestes normes o, si escau, d'adaptar-los-hi.

7. Aquesta revista es regeix per un sistema de censors i censors totalment anònim. En el cas que l'article sigui acceptat, però que els censors i les censors considerin oportú incloure-hi determinades modificacions, la Redacció les trametrà a l'autor o a l'autora perquè les prengui en consideració.

8. L'autor o l'autora adjuntarà una declaració signada on expressarà que l'article no ha estat publicat ni enviat a cap més revista i que es compromet a no fer-ho abans que DAG hagi pres una decisió sobre la publicació.

9. El Consell de Redacció de DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA ha acordat afegir-se a les recomanacions de la UNESCO referents a un ús no sexista del llenguatge, i demana als autors i a les autores que les tinguin en compte.

NORMAS PARA EL ENVÍO DE ORIGINALES

1. Los artículos presentados a la revista deberán ser originales. Se enviarán electrónicamente a: revista.dag@uab.es, sin identificar el autor o autora en el nombre del archivo a fin de asegurar el anonimato en el momento de enviarse el artículo a los censores y censoras. En el caso de no disponer de acceso al correo electrónico, se deberá enviar el original y dos copias en papel, así como el texto en soporte magnético, por correo postal a: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), España.

Los artículos deberán mecanografiarse en cualquiera de los procesadores de texto habituales (para PC o Macintosh) a doble espacio, fuente Times 12, en formato de papel DIN A4 y con una redacción clara e inteligible. Se dejará margen suficiente a la izquierda para hacer anotaciones y con numeración correlativa en el ángulo superior derecho. Los artículos en ningún caso podrán superar las siete mil palabras, incluyendo el texto, todo el material gráfico, las notas y la bibliografía. Los artículos dirigidos a la sección "Estados de la cuestión y documentación" no superarán las cuatro mil palabras. Las revisiones no superarán las mil quinientas palabras. En una hoja separada del texto del artículo, constará la información siguiente: título del artículo, nombre completo y apellido del autor o autora, profesión, dirección postal y dirección electrónica, teléfono y/o fax. Al inicio del artículo constará un resumen de 150 palabras en catalán, castellano, inglés y francés, y entre tres y cinco palabras clave en las cuatro lenguas citadas, que permitan la clasificación e identificación del artículo. La redacción de DAG facilitará la traducción al catalán cuando sea necesario.

Excepcionalmente, la revista aceptará artículos en inglés a criterio del Consejo Editor.

2. En cuanto a las **referencias bibliográficas** habrá que atenderse a lo siguiente:

Las alusiones a autores en el texto irán acompañadas normalmente de una referencia explícita añadida a continuación entre paréntesis (nombre del autor, año de publicación y even-

tualmente la página); en el caso de una cita textual, a continuación del texto se añadirá esta referencia entre paréntesis, en la que constará necesariamente la página.

3. Al final del artículo se incluirá, por orden alfabético, una **bibliografía** con las referencias completas que permitan la identificación de los trabajos. Por tanto:

- a) cuando se trate de un libro:
Autor, apellido en mayúscula, nombre completo; año de publicación entre paréntesis; título del libro en cursiva; lugar de edición; editorial.
- b) cuando se trate de un artículo:
Autor, apellido en mayúscula, nombre completo; año de publicación entre paréntesis; título del artículo entre comillas; título de la revista en cursiva; volumen y número; páginas inicial y final.
- c) cuando se trate de una página web:
Referencia completa de la página consultada y fecha de la consulta.

Conviene evitar las notas a pie de página o reducirlas al mínimo, numerarlas y ponerlas siempre a pie de página. Para las alusiones y citas, se observarán los mismos criterios que en el resto del texto.

4. Los **cuadros** –única denominación que se utilizará para todo tipo de de tablas y relaciones estadísticas- se numerarán en cifras arábigas, estarán inseridos en el texto y deberán ser referenciados explícitamente en el mismo.

5. Las **ilustraciones** también han de ser referenciadas en el texto y se ajustarán a las indicaciones siguientes:

- a) Las fotografías han de ser enviadas en formato .jpg con la mínima compresión. El tamaño mínimo será de 10 x 15 cm. y 300 ppp.
- b) Todos los gráficos han de incluir el título, la leyenda y la fuente.
- c) Todos los mapas han de incluir el título, la leyenda, la fuente, la orientación y la escala gráfica.

Todas las ilustraciones han de ser en blanco y negro. La publicación en color solo se aceptará excepcionalmente y con el coste añadido a cargo del autor o autora, previa presentación de presupuesto.

6. La redacción se reserva el derecho a devolver los artículos que no cumplan estas normas o, en su caso, de adaptarlos a éstas.

7. Esta revista se rige por un sistema de censores y censoras totalmente anónimo. En el caso que el artículo sea aceptado, pero los censores y censoras consideren imprescindible la inclusión de determinadas modificaciones, la Redacción lo remitirá al autor o autora para que las efectúe.

8. El autor o autora adjuntará una declaración firmada haciendo constar que el artículo no ha sido publicado ni se ha enviado a ninguna otra revista y que se compromete a no hacerlo antes que DAG haya tomado una decisión sobre la publicación.

9. El Consejo de Redacción de DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA ha decidido añadirse a las recomendaciones de la UNESCO referentes a un uso no sexista del lenguaje, por lo que pide a los autores y autoras que las tengan en cuenta.

INSTRUCTIONS AUX AUTEURS

1. Les articles remis à la rédaction doivent être des travaux originaux. Ils doivent être envoyés électroniquement à : revista.dag@uab.es, l'auteur ne doit pas être identifiable dans le nom de l'archive, à fin d'assurer l'anonymat au moment de l'envoyer aux lecteurs. Si on n'a pas d'accès à l'e-mail, l'article original et deux copies en papier, et une copie du texte en support magnétique (disquette ou CD) peuvent être envoyés par poste à: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Espagne.

Les articles doivent être dactylographiés en un logiciel de traitement des textes habituel (sur PC ou Macintosh) à double interligne, Times 12, sur format DIN A4 et avec une rédaction claire et intelligible. On laissera à gauche une marge suffisante qui permette faire des annotations et les pages seront numérotées corrélativement sur l'angle supérieur droit. Les articles ne peuvent pas dépasser les 7000 mots, y compris le texte, toute le matériel graphique, les cartes et la bibliographie. Les textes adressés à la section « États de la Question et Documentation » auront une longueur maximum de 4000 mots. Les comptes-rendus des livres ne peuvent pas dépasser les 1500 mots. En page séparée du texte de l'article, les informations suivantes doivent être consignées: titre de l'article, prénom et nom complet de l'auteur, profession et adresse postale professionnelle, et e-mail, téléphone ou fax. Au début de l'article doit figurer un résumé de 150 mots en catalan, espagnol, anglais et français, et entre trois et cinq mots-clés en les quatre langues citées, lesquelles doivent permettre la classification et identification de l'article. La rédaction de DAG facilitera la traduction au catalan si nécessaire.

De manière exceptionnelle la revue acceptera des articles en anglais selon critère des éditeurs.

2. En relation aux **références bibliographiques** il faudra suivre les identifications suivantes :

Les citations d'auteurs dans le texte doivent être accompagnés d'une référence entre parenthèses (nom de l'auteur, prénom complet, date de la publication et, éventuellement, pagination) ; les citations textuelles doivent être suivies d'une référence entre parenthèses comprenant nécessairement la pagination.

3. À la fin de l'article on ajoutera, dans l'ordre alphabétique, une **bibliographie** avec les références complètes permettant d'identifier les travaux cités dans le texte :

a) S'il s'agit d'un livre :

Auteur, nom en majuscules, prénom complet ; date de publication entre parenthèses ; titre de l'ouvrage en italiques ; ville de l'édition ; maison d'édition.

b) S'il s'agit d'un article :

Auteur, nom en majuscules, prénom complet ; titre de l'article entre guillemets ; titre de la revue en italiques ; volume, numéro, pagination.

c) S'il s'agit d'une page web :

Référence complète de la page consultée et date de consultation.

Il est souhaitable d'éviter les notes dans le bas de la page ou les réduire au maximum ; elles seront numérotées et mises toujours dans le bas de la page. Les allusions et citations doivent respecter les mêmes instructions mentionnées pour le texte.

4. Les **tableaux** (avec ce nom on comprend toute sorte de cadres, relations statistiques, etc.), numérotées en chiffres arabes et dans le texte, doivent faire l'objet de références explicites dans le texte.

5. Les **illustrations** doivent faire l'objet aussi de références explicites dans le texte et attendre les indications suivantes :

- a) Les **photographies** doivent être en format .jpg avec compression minimum. Le format minimum doit être de 10 x 15 cm et 300 ppp.
- b) Tous les **graphiques** doivent avoir le titre, la légende et la source.
- c) Toutes les **cartes** doivent avoir le titre, la légende, la source, l'orientation et l'échelle graphique.

Toutes les illustrations doivent être en blanc et noire. La publication en couleur seulement sera permise exceptionnellement et avec les frais à la charge de l'auteur, après présentation du budget.

6. La Rédaction s'adapte le droit de renvoyer les articles ne respectant pas ces normes ou, le cas échéant, de les adapter à celles-ci.

7. Les manuscrits sont soumis anonymement à des lecteurs. Une fois l'article reçu, le Comité de Rédaction transmettra à l'auteur, le cas échéant, les commentaires des lecteurs afin qu'il puisse introduire les changements proposés.

8. L'auteur doit ajouter une déclaration qui justifie que l'article n'a été publié ni envoyé à aucune autre revue et qu'il s'engage à ne le faire pas avant que DAG prenne une décision sur la publication.

9. Le Comité de Rédaction de DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA a décidé de faire siennes les recommandations de l'UNESCO pour un usage non sexiste du langage, et demande aux auteurs de les prendre en considération.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

1. Manuscripts submitted for publication must be original. They will be sent electronically to: revista.dag@uab.es, without identifying the name of the author(s) in the filename so anonymity is ensured when sending the article for review. If access to e-mail is not possible, three copies of the manuscript plus another copy in diskette or CD should be sent by postal mail to: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), España. Manuscripts should be typed in any of the standard word processors (PC or Macintosh) double spaced, using Times 12 font, and in DIN A 4 paper. They must have a left margin wide enough (3-4 cm) for annotations. Pages should be numbered correlatively at the upper right margin. Maximum length for manuscripts is 7000 words, including main text, figures, notes and references. Manuscripts addressed to the Section "State of the Art and Documentation" will not exceed 4000 words, and book reviews should be limited to 1500 words.

A separate title page (first page of the manuscript) should include the following: Title of the manuscript, author(s) full name(s), professional status and professional address, together with telephone and fax numbers and electronic mail. On the second page (first page of the text) the title must be repeated and a 150-word abstract (In English and if possible in Spanish, Catalan, and French) added. 3-5 keywords must be supplied as well. The Editorial Board will help with the translation of the abstracts if needed.

Exceptionally and at the discretion of the Editorial Board, the journal will accept manuscripts written in English.

2. Regarding references, authors should take into account the following rules: Mention of other authors in the text should normally be followed by a citation in parenthesis (author's name, year of publication and, if relevant, page(s). if a quotation is included, the ensuing citation must include the page number.

3. At the end of the paper, the author(s) must include a list of references in alphabetical order and expressed in the following manner:

- a) For books:
Author's family name in capital letters, full name; year of publication between brackets; title of the book in italics, place of publication, and publisher.
- b) For papers
Author's family name in capital letters, full name; year of publication between brackets; title of the article between quotation marks; journal title in italics, volume and number; pages.
- c) For websites:
Full reference of the web page accessed and last date of accession.

Footnotes should be avoided. If needed, they must be numbered in Arabic and placed at the end of the corresponding page. If footnotes contain citations they should follow the rules stated above for citations.

4. All data, statistical material, etc, are referred to as **tables**. They should be numbered in Arabic, will be inserted in the text together with an explicit reference to them.

5. Illustrations must also be referenced in the text and will observe the following rules:

- a) Photographs must be sent in .jpg format and with the minimum compression. Minimum size is 10 x 15 cm. and 300 ppp.
- b) All figures must include title, legend and source.
- c) All maps must include title, legend, source, graphic scale and orientation.

All illustrations must be in black and white. Colour illustrations will only be accepted exceptionally and charged to author(s) with a previous consultation.

6. The Editorial Board reserves the right to return the manuscripts not complying with these norms or to adapt manuscripts to the norms if needed.

7. Documents d'Anàlisi Geogràfica is a refereed journal. If the manuscript is accepted for publication but in the opinion of the reviewers modifications are needed, the Editorial Board will return the manuscript for revision.

8. Author(s) will submit a written letter stating that the manuscript has not been published elsewhere and that it will not be sent to another journal until the Editorial Board has reached a decision about publication

9. The Editorial Board of DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA has decided to adhere to the UNESCO recommendations regarding a non sexist and non racist use of the language. Therefore it asks author(s) to take those indications into account.

DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA és una revista acadèmica adreçada als estudiosos i professionals que s'interroguen sobre les interaccions entre natura, societat, política, economia i cultura que es donen sobre l'espai a les diferents escales, i davant les quals la geografia hi aporta anàlisis o respostes. Té per objectiu la publicació de textos inèdits procedents de la recerca feta per investigadors d'arreu del món relacionats amb la ciència geogràfica i amb les disciplines afins i preveu, al mateix temps, la difusió de publicacions i d'esdeveniments científics que hi són vinculats. Editada conjuntament pel Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona i per la Secció de Geografia de la Universitat de Girona, DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA té una periodicitat semestral.

Les opinions expressades en articles, notes, informacions, ressenyes i treballs publicats a DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

Aquesta revista es regeix pel sistema de censors.

Bases de dades en què DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA està referenciada

— Dialnet (Unirioja)	— IN-RECS (Índice de impacto de Revistas Españolas de Ciencias Sociales)
— Francis (núms. 3,5-6, 8-10, 14-20, 24-26, anys 1983-1995)	— Latindex
— Geographical Abstracts. Human Geography	— Scopus (Elsevier, acord octubre 2004)
— Geobase (Elsevier, acord juny 2004)	— RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert)
— GeoRef	— RESH (Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas)
— Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC-CSIC)	

Editors

Mireia Baylina i Ferré (Universitat Autònoma de Barcelona),
Anna Ribas i Palom (Universitat de Girona),
David Saurí i Pujol (Universitat Autònoma de Barcelona)

Consell de redacció

Gemma Cànoves i Valiente (UAB),
Joan Carles Llordés i Coir (UAB),
Juan Antonio Módenes Cabrerizo (UAB),
Xavier Oliveras i González (UAB),
Xavier Pons i Fernàndez (UAB),
Maria Prats i Ferret (UAB),
Lluís Ribera i Masgrau (UdG)
Antonio Miguel Solana Solana (UAB)

Consell assessor

Lourdes Beneria (Cornell University), Maryse Clary (Université d'Aix-Marseille), Muriel Casals (Universitat Autònoma de Barcelona), Marcelo Escolar (Universidad de Buenos Aires), María Dolores García Ramon (Universitat Autònoma de Barcelona), Josefina Gómez Mendoza (Universidad Autónoma de Madrid), Francesco Indovina (Istituto Universitario di Architettura de Venezia), Enric Lluch (Universitat Autònoma de Barcelona), Joan Mateu (Universitat de València), Ricardo Méndez (CSIC), Janet Momsen (University of California Davis), Joan Nogué i Font (Universitat de Girona), Jorge Olcina (Universitat d'Alacant), Emma Pérez Chacón (Universidad de Las Palmas de Gran Canaria), Lluís Riudor (Universitat Pompeu Fabra), Erik Swyngedouw (University of Oxford), Antoni Francesc Tulla (Universitat Autònoma de Barcelona), Maria Villanueva (Universitat Autònoma de Barcelona), Perla Zusman (Universidad de Buenos Aires).

Redacció

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 27. Fax 93 581 20 01
revista.dag@uab.es

Subscripció i administració

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 10 22. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

Intercanvi

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 11 93. Fax 93 581 32 19

Coberta

Loni Geest & Tone Høverstad

Composició

Binorama S.C.P.

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 96. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

ISSN 0212-1573

Dipòsit legal: B. 27.071-1982

Imprès a Catalunya

Imprès en paper ecològic

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer, és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei. S'autoritza la reproducció del sumari i dels resums sempre que n'aparegui la procedència.

Documents d'Anàlisi Geogràfica 53

Sumari

Documents d'Anàlisi Geogràfica = Doc. Anàl. Geogr.

Núm. 53, p. 1-101, 2009, ISSN 0212-1573

<http://ddd.uab.cat/record/14>

Articles

- 11-28 **GENTILESCHI, Maria Luisa** (Università degli Studi di Cagliari. Dipartimento di Ricerche Economiche e Sociali)
Immigration to Italy and return policies: a provocation, a wishful thinking or an opportunity? *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2009, núm. 53, p. 11-28.

In Italy, the return of immigrants to their country of origin is practically absent in the media and in the debate among the operators or the general public. In the countries of arrival, immigrant labour, at first, alleviate pressure on the local labour market with a beneficial effect, but in time might also cause competition with local labour, impede renovation of production and keep the situation stationary. On the other hand, in the countries of origin, several authors have underlined the damage of massive population emigration of the young and skilled workforce and explored ways to encourage emigrants to come back with the intention of taking part in the development process.

The present paper invites discussion on the subject of returning migrants, a phenomenon which is now being addressed by ongoing legislation. The policies that will accompany the return and reinsertion of immigrants in their native societies should connect the phase of arrival to that of return, promoting a comprehensive project based on the possibility of returns, multiple family permits, rotation of permits among family members, and enterprise planning.

Key words: Italy, return policies, assisted returns, return actions, co-development.

Immigració a Itàlia i polítiques de retorn: una provocació, un desig o una oportunitat?

A Itàlia, el retorn dels immigrants als seus països d'origen és un tema pràcticament absent en els mitjans de comunicació i en el debat entre els agents o el públic en gene-

ral. En els països d'arribada, el treball dels immigrants alleugera, en un primer moment, la pressió sobre el mercat de treball local amb un efecte beneficiós, però, a còpia de temps, pot competir amb el treball local, impedir la renovació de la producció i mantenir la situació estancada. Tanmateix, en els països d'origen, diversos autors han alertat del perjudici de l'emigració massiva de població jove i preparada i han reivindicat la necessitat d'explorar maneres d'encoratjar els immigrants a tornar a casa amb la intenció de prendre part en el procés de desenvolupament del seu país.

L'article invita a discutir sobre el tema del retorn dels immigrants, un fenomen tractat actualment per la legislació vigent. Les polítiques sobre el retorn i la reinserció dels immigrants a les seves societats nadiues hauria de connectar la fase d'arribada amb la de tornada, promoure un projecte integrador basat en la possibilitat dels retorns, de permisos de família múltiple, de rotació de permisos entre els membres de la família i de la planificació d'empreses.

Paraules clau: Itàlia, polítiques de retorn, retorn assistit, accions de retorn, desenvolupament.

Immigration en Italie et politiques de retour: une provocation, un désir ou une opportunité?

En Italie, le retour des immigrants aux pays d'origine c'est presque oublié dans les médias et dans le débat entre les acteurs sociaux ou le public en général. Dans les pays d'arrivée, le travail des immigrants soulage positivement, au premier moment, la pression sur le marché de travail local, mais au cours du temps il peut entrer en compétence avec le travail local, éviter la rénovation de la production et maintenir étanchée la situation. En plus, dans les pays d'origine, des auteurs ont remarqué des aspects négatifs de l'émigration massive de population jeune et préparée et ils ont revendiqué le besoin d'explorer d'autres formes d'animer aux immigrants à retourner chez eux avec le but de prendre partie dans le processus de développement.

L'article invite à la discussion autour du thème du retour des immigrants, un phénomène qui est en cours de débat dans la législation actuelle. Les politiques sur le retour et la réinsertion des immigrants dans ses sociétés natives devraient connecter l'arrivée avec le retour, promouvoir un projet d'intégration basé sur la possibilité du retour, des permis de famille multiple, rotation des permis entre les membres de la famille et la planification des entreprises.

Mots clé: Italie, politiques de retour, retour assisté, actions de retour, co-développement.

- 29-46 **GARAY TAMAJÓN, Luis Alfonso** (Universitat Oberta de Catalunya. Observatori de la Nova Economia); **CÀNOVES VALIENTE, Gemma** (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia) El desarrollo turístico en Cataluña en los dos últimos siglos: una perspectiva transversal. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2009, núm. 53, p. 29-46.

Este estudio realiza una revisión global del desarrollo turístico en Cataluña en los dos últimos siglos desde una perspectiva transversal. La idea principal es que, en este proceso de desarrollo en el territorio definido como destino, influyen diferentes fuerzas estructurales de carácter cultural, social, tecnológico y económico. Estas fuerzas actúan como motor que posibilita la aparición de la actividad turística, influyen en el ciclo de vida de la misma en el destino y marcan los cambios de paradig-

ma que ésta experimenta a lo largo del tiempo. En el análisis, se plantean las ventajas que el desarrollo ha reportado, pero también los inconvenientes derivados del mismo.

Palabras clave: historia del turismo, Cataluña, destino turístico, ciclo de vida.

Le développement touristique en Catalogne aux deux derniers siècles: une perspective transversale

A partir d'une perspective transversale, cette étude réalise une révision globale du développement touristique en Catalogne au cours des deux derniers siècles. L'idée principale est que dans ce processus de développement du territoire défini comme une destination, on constate l'influence de différentes forces structurantes à caractères culturel, social, technologique et économique. Ces forces agissent comme un moteur qui facilite l'apparition de l'activité touristique. Elles influent aussi sur le cycle de vie de cette destination et marquent les changements de paradigme que celle-ci expérimente au fil du temps. Dans cette analyse, nous précisons les avantages générés par le développement, tout en insistant sur ses inconvénients.

Mots clé: histoire du tourisme, Catalogne, destination touristique, cycle de vie.

Tourism development in Catalonia in the last two centuries. A transversal approach

This study presents a global review of tourism history in Catalonia in the last two centuries. The main idea is that in this process, different economic, technological, social, and cultural structural forces had a relevant influence on tourism development. These forces enabled the beginning of tourism activity, influenced the Destination Life Cycle and guided the paradigmatic changes in activity. In the analysis, we present the main advantages and inconvenients that tourism development has reported for Catalan economy and society.

Key words: tourism history, Catalonia, tourist destination, life cycle.

47-67 GUTIÉRREZ PALOMERO, Aaron (Universitat de Lleida. Departament de Geografia i Sociologia)

El mètode Urban i la seva difusió com a valor afegit principal de la iniciativa comunitària. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2009, núm. 53, p. 47-67.

La iniciativa comunitària Urban ha estat el principal instrument operatiu per a la regeneració urbana en el marc de la política regional de la Unió Europea durant els períodes 1994-1999 i 2000-2006. Un dels valors afegits principals de la iniciativa rau en la definició d'una metodologia de treball específica, caracteritzada per l'enfocament integrat de les estratègies de redinamització urbana, la participació dels agents locals en la definició i implementació de les actuacions desenvolupades, la cooperació i coresponsabilització de tots els nivells de l'Administració implicats, el foment de les pràctiques innovadores i la creació de xarxes d'intercanvi de coneixement. A més, el programa ha estat un interessant banc de proves i perfeccionament de tècniques, la qual cosa ha afavorit l'aprenentatge i la innovació en els diferents estats membres.

Paraules clau: iniciativa comunitària Urban, Unió Europea, polítiques urbanes, desenvolupament urbà, governança multinivell, participació ciutadana.

La méthode Urban et leur diffusion comme valeur principale de l'initiative communautaire

Le initiative communautaire Urban a été le principal instrument opératif pour la régénération urbaine dans le cadre de la politique régionale de l'Union Européenne pendant les années 1994-1999 et 2000-2006. Un des principaux atouts du programme c'est la définition d'une méthodologie spécifique, caractérisée par une vision intégrale des stratégies de redynamisation urbaine, la participation des agents locaux dans la définition et implémentation des actuaciones, la coopération et co-responsabilisation a tous les niveaux de l'administration, la promotion des pratiques innovatrices et la création de réseaux d'échange d'expériences. En plus, le programme a supposé un intéressant échantillon d'épreuves et perfectionnement des techniques, en favorisant l'apprentissage et l'innovation dans les différents états membres.

Mots clé: initiative communautaire Urban, Union Européenne, politiques urbaines, développement urbaine, participation citoyenne, gouvernance à plusieurs niveaux.

The Urban method and its diffusion as the main added value of EU initiative

The Urban community initiative has been the main instrument for urban regeneration in the framework of regional policy of the European Union during the periods 1994-1999 and 2000-2006. One of the main aspects adding value to the initiative lies in the definition of a specific work's methodology. This methodology is characterized by the integrated approach of urban revitalization strategies, the participation of local actors in the definition and implementation of planned actions, the cooperation and co-responsibility of all government levels involved, the promotion of innovative practices, and the creation of knowledge exchange networks. The program has been also an interesting test bench for the refinement of techniques, thus facilitating learning and innovation in the different member states.

Key words: Urban community initiative, European Union, urban policies, urban development, multilevel governance, citizen participation.

Estats de la Qüestió i Documentació

71-90 ROMAGOSA CASALS, Francesc (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia)

El procés històric de dessecació d'estanys a la plana empordanesa. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2009, núm. 53, p. 71-90.

La plana al·luvial empordanesa (a les comarques de l'Alt Empordà i el Baix Empordà) havia estat ocupada antigament per una dilatada superfície de zones humides, composta principalment per estanys i maresmes. Però, amb el pas del temps, aquella extensió inicial de terres inundades es va anar veient reduïda de manera gradual i constant, a mesura que les millors tècniques van permetre la colonització humana del territori. En aquest article, s'hi analitza l'evolució que han experimentat els aiguamolls de l'Empordà des d'un punt de vista paisatgístic i territorial al llarg de la història, fent un èmfasi especial en el procés històric de dessecació d'estanys. La reconstrucció del paleopaisatge de la zona d'estudi s'ha realitzat a partir d'una sín-

tesi de les investigacions existents, com també de l'anàlisi de documents històrics, cartografia antiga i cartografia actual.

Paraules clau: aigüamolls, estany, Empordà, dessecació.

Le processus historique d'assèchement des étangs dans la plaine de l'Empordà

La plaine alluviale empordanaise (dans les comarques de l'Alt Empordà et du Baix Empordà) a été autrefois occupée par une surface étendue de zones humides, principalement composée par des étangs et des marais. Mais cette extension initiale de terres inondées s'est vue graduellement et constamment réduite au cours du temps, au fur et à mesure que les améliorations techniques ont permis la colonisation humaine du territoire. Dans cet article, on analyse l'évolution qui a caractérisé les zones humides de l'Empordà d'un point de vue paysagistique et territorial tout au long de l'histoire, en soulignant plus particulièrement le processus historique d'assèchement des étangs. La construction du paléopaysage de la zone d'étude a été possible grâce à l'analyse de documents historiques, de la cartographie ancienne et de la cartographie actuelle.

Mots clé: marais, étangs, Empordà, assèchement.

The historical evolution of lagoon draining in the Empordà plane

The Empordà alluvial plane (in the Alt Empordà and Baix Empordà regions) long ago constituted a vast area of wetlands, formed mainly by estanys (inner lagoons) and marshes. But those initial flooded lands, over the passing of the time, became progressively and constantly smaller due to improvement in technologies that allowed human settlement in the territory. The principal aim of this article is to analyze the evolution, throughout history, of the Empordà wetlands, from the point of view both of the territory and of the landscape, highlighting the historical evolution of the lagoon drainage. Reconstruction of the paleolandscape in the study-field area has been possible thanks to the analysis of historical documentation and ancient and current cartography.

Key words: wetlands, lagoon, Empordà, drainage.

91-101 Resenyes

Arenilla Sáez, M. (dir.). *Los modelos, proyectos y políticas de participación en grandes y medianas ciudades* (Alejandro Lara San Martín)

Moret, Xavier. *Viatge per la Costa Brava: Paisatge, memòria, glamur i turisme* (Anna Serra Salvi)

Willis, Katie. *Theories and practices of development* (Maria Prats Ferret)